

УДК 371.333:378.046-021.68:614.46:614.23:616.314
DOI 10.11603/me.2414-5998.2020.3.11436

**О. В. Павленко, Т. М. Волосовець, О. М. Дорошенко, М. В. Дорошенко,
Н. О. Бакшутова**

Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, Київ

ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ

**O. V. Pavlenko, T. M. Volosovets, O. M. Doroshenko, M. V. Doroshenko,
N. O. Bakshutova**

P. Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education, Kyiv

USE OF DISTANCE EDUCATION IN POSTGRADUATE TRAINING OF DENTISTS IN THE CONDITIONS OF QUARANTINE MEASURES

Анотація. Для створення раціональної та доступної системи дистанційної освіти лікарів-стоматологів необхідно обрати одну із поширених і безкоштовних для слухачів та викладачів освітніх платформ, наприклад Google Classroom, що повинна забезпечувати освітній процес необхідної якості та доступності під час вимушеної перерви очного навчання.

Основними видами занять на кафедрах в Інституті стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика за дистанційною формою підготовки лікарів-стоматологів можуть бути: лекції, практичні заняття, майстер-класи, опрацювання практичних навичок у фантомних класах, ділові ігри та інші, що відповідають чинному освітньому законодавству.

Враховуючи складні реалії нашого часу та тривалість карантинних заходів, система дистанційного навчання у післядипломній стоматологічній освіті має у подальшому стати невід'ємною частиною освітнього процесу в закладах післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів-стоматологів через динамічне запровадження доступних слухачам освітніх платформ із якомога широким використанням наявних WEB-ресурсів.

Ключові слова: дистанційна освіта; стоматологія; післядипломна підготовка; карантин.

Abstract. To create a rational and accessible distance education system for dentists, you must choose one of the common and free educational platforms for students and educators (for example, Google Classroom), which should provide the educational process with the necessary quality and accessibility during a forced full-time study break.

The main types of classes at the departments at the Institute of Dentistry of P. Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education for the distance training of dentists can be: lectures, practical classes, master classes, practical training in phantom classes, business games and others in accordance with the current educational legislation.

Given the complex realities of our time and the duration of quarantine activities, the distance learning system in postgraduate dental education should further become an integral part of the educational process in postgraduate education institutions and the continuous professional development of dental practitioners through the dynamic introduction of educational platforms available to students with the widest possible use of available WEB-resources.

Key words: distance education; dentistry; postgraduate training; quarantine.

Вступ. Дистанційне навчання активно впрова-

ломної освіти. Для цього є необхідна нормативно-правова база, а саме Положення про дистанційне навчання, що затверджено відповідним наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466 [2]. Поширення коронавірусної інфекції COVID-19 у світі та Україні обумовили надання особливої уваги щодо розвитку цієї форми підго-

товки лікарів, що дозволяє не припиняти навчаль-

ати успішність курсантів протягом періоду карантину і забезпечувати їх безперервний професійний розвиток у частині формальної освіти [1, 4].

Переведення науково-педагогічних працівників НМАПО на дистанційний режим роботи відбулося відповідно до розпоряджень та листа МОН України від 11.03.2020 р. № 1/9-154 та відповідного наказу МОН України від 16.03.2020 р. № 430 щодо попе-

© О. В. Павленко, Т. М. Волосовець, О. М. Дорошенко та ін.

редження поширення коронавірусної інфекції. Ним передбачено виконання освітніх програм закладів освіти, зокрема «шляхом організації освітнього процесу із використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачає відвідування закладів освіти її здобувачами, та у виняткових випадках шляхом ущільнення графіка освітнього процесу, а також виконання працівниками закладів освіти іншої роботи (організаційно-педагогічної, методичної, наукової тощо)» [4].

Згідно з наказом Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (далі – НМАПО) від 11.03.2020 р. № 1304 «Про оголошення карантину у НМАПО», були визначені особливості застосування положень чинного законодавства до запровадження такої форми навчання в Академії в умовах карантину через поширення коронавірусної інфекції в Україні [3].

Мета статті. Розвиток сучасних та доступних методів дистанційної освіти на кафедрах Інституту стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика для забезпечення безперервності навчального процесу з лікарями в умовах карантинних заходів через поширення коронавірусної інфекції в Україні.

Теоретична частина. На наше глибоке переконання, академічне середовище повинне завжди протистояти викликам часу. Нині післядипломна медична освіта переживає непрості часи, обумовлені низкою імперативних рішень колишнього керівництва галузі щодо необґрунтованого скорочення державного замовлення на післядипломну підготовку лікарів та суттєвого зменшення з 1 квітня 2020 р. фінансування і контингенту викладацького корпусу, перш за все академії післядипломної медичної освіти. До цих дезінтеграційних процесів додалась епідемія коронавірусної інфекції, що поставило перед нами нові завдання щодо збереження системи післядипломної медичної освіти в цілому.

Процес освіти лікарів має бути безперервним, і завдання кожного викладацького колективу – знайти ті інструменти глобальної мережі, що забезпечать неперервність навчального процесу. Кафедри Інституту стоматології НМАПО мають такий досвід, адже частина циклів тематичного удосконалення була декілька років тому переведена в очно-заочну форму. Зворотний зв'язок із курсантами забезпечувала освітня платформа Центру дистанційної освіти НМАПО (керівник – проф. О. П. Мін-

цер), що була започаткована в нашій Академії як флагмані вітчизняної медичної післядипломної освіти і головному центрі впровадження дистанційної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів ще на початку 2000-х років. Час довів ефективність такої форми навчання лікарів, що економила їх час і давала можливість викладачам НМАПО оперативно оцінювати вхідний рівень курсантів та в цілому навчальний процес на кафедрах НМАПО, зокрема задоволеність лікарів рівнем сучасності отриманих знань і викладання.

Перший досвід дистанційної освіти в умовах карантинних обмежень визначив доцільність та необхідність такої форми навчання. Головне завдання такої форми навчання – це втримати зв'язок із слухачами, які завершували навчання на кафедрі у березні 2020 р., і започаткувати контактування із майбутніми курсантами, які зареєструвалися на кафедрі стоматології та ортопедичної стоматології НМАПО для проходження наступних курсів (квітень – травень) згідно з навчально-виробничим планом НМАПО на 2020 р.

Важливим етапом підготовки до віртуального навчального процесу є оснащення слухачів необхідним масивом освітнього контенту: навчальним планом циклу, матеріалами лекцій, методичними розробками, пакетами тестових занять, посиланнями на корисні освітні стоматологічні ресурси. Це дозволяє забезпечити необхідний рівень підготовленості курсантів, проводити систематичне оцінювання їх знань та поточні дискусії щодо тих чи інших питань у процесі освоєння навчального матеріалу. Такий формат буде відповідати власному академічному досвідові та кращим міжнародним практикам післядипломної медичної освіти.

Для створення раціональної та доступної системи дистанційної освіти лікарів-стоматологів в умовах, що склались, можливо також обрати одну із поширених і безкоштовних для слухачів та викладачів освітніх платформ, наприклад Google Classroom, що може забезпечувати освітній процес необхідної якості й доступності під час вимушеної перерви очного навчання та дистанційного режиму роботи викладачів.

Для цього можна використовувати такі поширені освітні програми, як безкоштовний сервіс Google Classroom. Ним можуть користуватись усі учасники навчального процесу на курсах тематичного удосконалення або спеціалізації, які зареєстровані у Google. Викладач кафедри започатковує свою освіт-

ню панель або кімнату (клас), про що інформує усіх членів групи курсантів, насичує його необхідними навчальними матеріалами (план лекцій та практичних занять на найближчий період, методичні розробки, презентації, аудіофайли, навчальні фільми до теми, переліки тестових питань для контролю вхідного та вихідного рівня знань), проводить віртуальне заняття за конкретною темою та дає поточні завдання лікарям на наступні заняття.

До речі, існує і мобільний формат цієї програми, що дає можливість лікарю та викладачу входити у навчальний процес за допомогою смартфона. Хоча, на наш погляд, стаціонарний комп'ютер або ноутбук зручніше й не призводить до перевтоми очей курсантів та викладача. Лікарі можуть у процесі заняття коментувати дії викладача та ставити необхідні питання. Це буде більш дидактично правильним, ніж просто спілкування у Viber-групах чи Facebook або через електронну пошту, де важко завантажити великий відеоматеріал щодо клінічного випадку тощо. Хоча технічно це може бути і простіше для слухачів, які проживають у регіонах із недостатньо потужним сигналом. Визначений кафедрою оцифрований лекційний матеріал (краще надавати у форматі PDF) та інші навчально-методичні матеріали, викладені викладачем на обмінному Google диску, повинні бути представлені із наданням доступу для зареєстрованих на циклі лікарів-стоматологів, які мають обліковий запис у Google.

Дистанційне навчання через цю освітню дистанційну платформу у нинішній ситуації може стати дієвою складовою освітнього процесу, маючи при цьому низку переваг. Воно не лише забезпечує навчання лікаря у найбільш зручному місці та часі, доступ до електронних баз знань, але й суттєво підвищує його активну роль у самому процесі дистанційного навчання, зокрема й під час вимушеного, внаслідок карантину, а від викладача вимагає удосконалення викладання як за змістом, так і за його формою та оволодіння сучасними формами навчання. Водночас зазначене забезпечує виконання навчального навантаження викладача за дистанцій-

ною формою післядипломної освіти і має повністю відповідати відповідному освітньому стандарту та навчальному плану.

До речі, у Google Classroom є потужний інструмент для трансляцій – Hangout, що дозволяє передавати матеріал до визначеного YouTube-каналу. Це дозволить слухачам та викладачу у реальному часі обмінюватися між собою і викладачем враженнями щодо представленого освітнього контенту.

Дистанційне післядипломне навчання лікарів-стоматологів можливо проводити і за інших ресурсів, якщо це зручно лікарям (Prometheus, Coursera, eDX, EdEra та KhanAcademy тощо).

Важливо перед початком дистанційного курсу визначитися з кожною групою слухачів щодо методів викладання та контролю і процесу оцінювання. Після виконання визначених цілей заняття або лекції слухачі повинні мати фідбек із викладачем з метою їх обговорення.

Разом із тим необхідно інформувати лікарів-стоматологів про можливості використання для самоосвіти відео- та інших навчальних матеріалів за визначеною темою, що є в глобальному просторі у відкритому доступі, зокрема навчальні бази даних провідних закладів медичної та стоматологічної освіти.

Підсумковий контроль знань лікарів-стоматологів проводиться знову-таки за допомогою дистанційних освітніх технологій. Важливо в цьому контексті забезпечити процес аутентифікації суб'єкта навчання та віртуальне обговорення в чаті його результатів.

Висновок. Враховуючи складні реалії нашого часу та тривалість карантинних заходів, система дистанційного навчання у післядипломній стоматологічній освіті має стати невід'ємною частиною освітнього процесу у закладах післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів-стоматологів через динамічне запровадження доступних слухачам освітніх платформ із якомога широким використанням наявних WEB-ресурсів.

Список літератури

1. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211.
2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466.

3. Про оголошення карантину у НМАПО : наказ НМАПО від 11.03.2020 р. № 1304.
4. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19 : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020 р. № 406.

References

1. Pro zapobihannia poshyrenniu na terytorii Ukrainy koronavirusu COVID-19 [On prevention of the spread of coronavirus COVID-19 on the territory of Ukraine]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 bereznia 2020 r. № 211 – Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 11, 2020 No. 211* [in Ukrainian].
2. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia [On approval of the Regulations on distance learning]. *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 25.04.2013 r. № 466 – Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of April 25, 2013 No. 466* [in Ukrainian].
3. Pro oholoshennia karantynu u NMAPO [About the announcement of quarantine in NMAPE]. *Nakaz NMAPO vid 11.03.2020 r. № 1304 – Order of the NMAPE of March 11, 2020 No. 1304* [in Ukrainian].
4. Pro orhanizatsiini zakhody dlia zapobihannia poshyrenniu koronavirusu COVID-19 [About organizational measures to prevent the spread of coronavirus COVID-19]. *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.03.2020 r. № 406 – Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of March 16, 2020 No. 406* [in Ukrainian].

Отримано 23.03.20
Рекомендовано 26.03.20

Електронна адреса для листування: volosovec@ukr.net